

ks. dr hab. Jarosław M. Lipniak
Kierownik Katedry Eklezjologii i Ekumenizmu
Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

ks. mgr. lic. Yauhena Vintou

**pt. *Rozwój kultu maryjnego na Białorusi po roku 1991 na podstawie publikacji
w czasopiśmie Kościoła Rzymskokatolickiego***

napisanej na seminarium naukowym w katedrze Mariologii
w Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

pod kierunkiem

o. dra hab. Grzegorza Bartosika OFMConv, profesora uczelni
(Warszawa 2022, stron wydruku komputerowego 277)

Pobożność Kościoła do Najświętszej Maryi Panny leży w naturze kultu chrześcijańskiego. Cześć, zawsze i wszędzie oddawana przez Kościół Matce Pana – od pozdrowienia błogosławiącej Ją Elżbiety aż do dzisiejszych wyrazów czci i prośby – jest wspaniałym świadectwem tego, że prawo modlitwy (*lex orandi*) Kościoła jest zachętą, by jego prawo wierzenia (*lex credendi*) bardziej się umacniało w sumieniach osób wierzących. I odwrotnie: jego prawo wierzenia domaga się, by jego prawo modlitwy w stosunku do Matki Chrystusa wszędzie pomyślnie się rozwijało. Ten zaś kult maryjny jest głęboko zakorzeniony w Słowie Bożym i wspiera się na prawdach nauki katolickiej.

Drugi Sobór Watykański nie ograniczył się jedynie do podsumowania tradycyjnej w Kościele doktryny z zakresu mariologii, ale wyszedł też naprzeciw duchowi i uwarunkowaniom współczesnego człowieka. Rozwój mariologii zapoczątkowany na Soborze wyraża się dziś przede wszystkim w bardziej dogłębnym wnikaniu w istotę treści Objawienia przez stopniowe odchodzenie od rozwoju ekstensywnego, który ograniczał się jedynie do ogłaszania nowych przywilejów i tytułów maryjnych. Dzięki perspektywie zakreślonej przez Sobór mariologia przestała już być dyscypliną autonomiczną i niezależną, a stała się częścią teologii. Mariolodzy natomiast stali się teologami. Zatem, także specjalistom z zakresu biblistyki, eklezjologii, eschatologii, antropologii, mariologia stała się bliska, bo ukierunkowana historiozawczo, a treściowo, dzięki soborowemu otwarciu na źródła, usytuowana w perspektywie chrystotypicznej i eklezjotypicznej.

1. Temat, cel i metoda pracy

Tematem pracy ks. mgr. lic. Yauhena Vintou było ukazanie rozwoju kultu maryjnego w Białorusi po roku 1991 na podstawie publikacji w czasopismach Kościoła Rzymskokatolickiego. Recenzowana rozprawa doktorska tematycznie odpowiada i to nie tylko swoim tytułem, zakresowi seminarium, na którym została napisana. Radość się potęguje, gdy dostrzegamy, że jest to seminarium prowadzone przez o. prof. Grzegorza Bartosika, duchowego syna św. Franciszka i współbrata św. Maksymiliana Marii Kolbego, niestrudzonego apostoła Maryi Niepokalanej.

Podejmijmy się jednak stosownej i głębszej analizy, aby nie poprzestać na stwierdzeniach bez pokrycia. Za temat swojej pracy ks. Yauhen Vintou obrał trudną problematykę ukazania rozwoju kultu maryjnego w Białorusi po roku 1991. Autor podejmuje próbę usystematyzowania problematyki rozwoju kultu maryjnego w sposób całościowy, opierając się na wszystkich czasopismach katolickich ukazujących się w tym państwie. Z tak postawionym problemem oraz z tak określonym zadaniem

rozprawy Doktorant analizuje maryjność mieszkańców Białorusi poprzez pryzmat tzw. „dróg maryjnych” funkcjonujących we współczesnej mariologii.

Gdy natomiast chodzi o metodę, można i tu oddać głos samemu Autorowi pracy, który na s. 36 tak pisze: „W pracy zastosowano metodę analityczno – syntetyczną. Zebrany materiał został szczegółowo przeanalizowany, a wyniki badań zebrane, uporządkowane i omówione według określonego planu. Opracowanie niniejszej dysertacji powstało na bazie bogatej bibliografii – wymagało to zapoznania się z wieloma artykułami naukowymi oraz uporządkowania ich w kluczu pięciu dróg współczesnej mariologii”.

Całość materiału składa się na treść: *Wykazu Skrótów, Bibliografii, Wstępu*, sześciu rozdziałów, *Zakończenia* i *Aneksu*. Pierwszy rozdział (s. 37-72) wprowadza i prezentuje proces przywracania struktur Kościoła w Białorusi. Doktorant ukazał w nim życie religijne w tym państwie w XX wieku na tle objawień maryjnych. W tej części pracy przybliżone zostały sylwetki postaci, które miały swój udział w odnowie struktur kościelnych i wiary w Białorusi, opisuje podstawy biblijne posłannictwa kapłańskiego (s. 21-79). W drugim rozdziale etapie Autor ukazał drogę maryjną: drogę prawdy i liturgii w poznawaniu Matki Pana (s. 73-100). Droga prawdy to przybliżenie prawd i dogmatów wiary chrześcijańskiej. Trzeci etap: *Droga piękna* (s. 101-145) poświęcony został ukazaniu znaczenia obrazów i ikon maryjnych, roli pieśni i poezji oraz innych dzieł sztuki w rozwoju kultury Bogarodzicy w Białorusi. Kolejny etap: *Droga miłości* (s. 146-183) przybliży sanktuaria i ruch pielgrzymkowy, maryjną pobożność ludową oraz znaczenie objawień maryjnych. Rozdział piąty (s.184-224) ukazuje *Drogę doświadczenia*. W tej części Doktorant podkreślił rolę Matki Jezusa w historii narodu białoruskiego oraz wybranych osób: świętych, błogosławionych, członków ruchów i stowarzyszeń katolickich. Ostatnia część rozprawy (s. 225-249) ukazuje wpływ czasopism katolickich na kształtowanie kultu maryjnego. W tej części znajduje się próba teologicznej oceny oraz ukazanie rozwoju kultu Niepokalanej poprzez mass media.

W *Zakończeniu* Doktorant przedstawił wyniki przeprowadzanych badań oraz wskazał na szczegółowe zagadnienia, które powinny stać się przedmiotem

teologicznej refleksji. Dzięki takiemu ujęciu powstał bardzo dobry teologiczny obraz ukazujący rozwój kultu maryjnego w Białorusi po roku 1991.

2. Wartościująca ocena rozprawy

Po przeanalizowaniu całej rozprawy doktorskiej Recenzent nie ma wątpliwości, że należy jej się wysoka ocena zarówno pod względem merytorycznym, jak i formalnym. Napisana przez ks. Yauhena Vintou praca jest dziełem znaczącym, nie tylko ze względu na jej zewnętrzne rozmiary, ale i również z racji poruszanych problemów. Jej pozytywną wartość należy bez wątpienia widzieć w bogatej warstwie informacyjnej. Do tej pory w publikacjach teologicznych i literaturze popularnonaukowej nie było tak znaczącego teologicznego opracowania tematu odnowy i rozwoju kultu maryjnego po odrodzeniu się struktur Kościoła w Białorusi.

Zaprezentowana przez Doktoranta mariologia białoruska jest wierna metodzie soborowej, rozważania dotyczące relacji Maryi i Kościoła umieszcza on w perspektywie historiozbawczej, przez co podkreśla mocno tak obecność Maryi w dziele Jezusa historycznego, jak i Chrystusa wiary obecnego w Kościele. Jest to obecność macierzyńska, która bardziej jeszcze dowartościowana została przez Jana Pawła II poprzez wprowadzenie do encykliki *Redemptoris Mater* kategorii dziejów i pielgrzymki wiary. Maryja jest Matką Kościoła, ponieważ uwierzyła jako pierwsza. Jest więc pierwszą chrześcijanką zarówno historycznie, jak też jakościowo. To od Niej Kościół uczy się funkcji macierzyńskiej, aby być znakiem i skutecznym narzędziem wewnętrznej jedności z Bogiem. Jeśli Kościół jest znakiem i narzędziem zjednoczenia z Bogiem, to właśnie na zasadzie swego macierzyństwa, dzięki któremu pozostaje w służbie tajemnicy usynowienia przez łaskę. Macierzyństwo Kościoła jest zatem przedłużeniem macierzyństwa Maryi.

Struktura pracy jest najzupełniej poprawna. Recenzent chciałby podkreślić, że ubogaceniem rozprawy doktorskiej jest zwieńczenie każdego rozdziału własnym podsumowaniem, co odsłania samodzielność, osobiste przemyślenia i naukowy warsztat Autora, ale brakuje podsumowań w *Spisie treści*. Podobnie brak podkreślenia

we *Wstępie* metody historycznej, którą Doktorant bardzo właściwie posługiwał się w swojej dysertacji.

Z formalnego punktu widzenia wyniki i wartość pracy świadczą o więcej niż zadowalającym opanowaniu przez ks. Yauhena Vintou metody pisania pracy naukowej na poziomie doktorskim. Jest ona rzeczywiście wykonana starannie i została napisana językiem jasnym, klarownym. Jakkolwiek przy wnikliwej i drobiazgowej lekturze można znaleźć pewne usterki. We *Wstępie* Autor powinien w czasie przyszłym przedstawić, o czym będzie pisał, tymczasem używany bywa naprzemiennie czas terażniejszy, przyszły i przeszły. W *Wykazie Skróków* Autor nie umieścił wszystkich skrótów, których użył w rozprawie: np. ZSRR (s. 30).

3. Wniosek końcowy

Nie tracąc z pamięci wszystkich poczynionych powyżej uwag, na które złożyły się zarówno pewne uchybienia, będące same w sobie raczej drobnej natury merytorycznej, jak i cały szereg walorów recenzowanej pracy. Recenzent pragnie wyrazić swoje jednoznaczne przekonanie o dobrym poziomie naukowym omawianego dzieła przedkładanego przez ks. mgr. lic. ks. Yauhen Vintou jako rozprawy doktorskiej. Recenzent dochodzi tu do uzasadnionego wniosku, iż spełnia ono w zupełności warunki stawiane tego typu rozprawom. Dlatego też przedstawia wniosek Radzie Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie o dopuszczenie ks. Yauhena Vintou do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

.....ks. Jarosław M. Lipniak.....
ks. dr hab. Jarosław M. Lipniak